УДК 347.961:342.9:340.12
DOI https://doi.org/10.32782/2307-1745.2026.83.10

Онищук О. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту морського та космічного права,
здобувач наукового ступеня доктора наук
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-1615-305X

ФІЛОСОФСЬКІ ТА ПРАВОВІ ЧИННИКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті виявлено і узагальнено філософські та правові чинники адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності, висвітлено їх значення для функціонування нотаріату в сучасному демократичному суспільстві. Розкрито роль нотаріату у забезпеченні правової визначеності, стабільності суспільних відносин, захисті прав і законних інтересів громадян та попередженні правових спорів. Проаналізовано основні філософсько-правові підходи до розуміння природи і нормативності права, зокрема природно-правовий підхід, юридичний позитивізм, теорію соціальних фактів, правовий реалізм та нормативну юриспруденцію. Встановлено значення взаємозв'язку права і моралі, справедливості, рівності та суспільного блага для формування ціннісних орієнтирів нотаріальної діяльності. Охарактеризовано адміністративно-правове забезпечення нотаріальної діяльності як сукупність публічного адміністрування, концептуальних і стратегічних засад правового регулювання, контролю за професійною діяльністю та вимог до її належного здійснення. Висвітлено особливості планових і позапланових перевірок діяльності нотаріусів, спрямованих на забезпечення дотримання законодавства, порядку вчинення нотаріальних дій, ведення діловодства та належної організації професійної роботи. Розкрито значення реформування нотаріату, розвитку професійного самоврядування та підвищення якості нотаріальних послуг для забезпечення ефективного захисту прав громадян. Акцентовано увагу на професійно-етичних засадах діяльності нотаріусів, серед яких неупередженість, незалежність, конфіденційність, відповідальність, добросовісна конкуренція, нейтральність та повага до інтересів учасників правовідносин. Обґрунтовано превентивне значення нотаріату, що виявляється у належному оформленні юридично значущих документів, підтвердженні відповідних фактів і зменшенні ризиків виникнення правових конфліктів. Визначено, що професійна незалежність нотаріуса створює передумови для об'єктивного виконання покладених на нього обов'язків та зміцнення довіри громадян до правових інститутів.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, законність, конфіденційність, незалежність, неупередженість, нотаріальна діяльність, нотаріат, правова визначеність, правове регулювання, професійна етика, публічне адміністрування, справедливість, філософія права, філософсько-правові основи, юридичний позитивізм.

Вступ. Нотаріат посідає важливе місце у правовій системі, забезпечуючи реалізацію та захист прав і законних інтересів громадян, юридичну визначеність і стабільність суспільних відносин. Нотаріальна діяльність безпосередньо пов'язана з належним оформленням юридично значущих дій, підтвердженням відповідних фактів та створенням документів, наділених доказовим значенням. Особливий характер такої діяльності зумовлює необхідність її належного адміністративно-правового забезпечення, що охоплює публічне адміністрування, правове регулювання, контроль та встановлення вимог до професійної діяльності нотаріусів. Водночас функціонування нотаріату ґрунтується не лише на формально визначених правових нормах, а й на фундаментальних цінностях, які визначають зміст і спрямованість його діяльності.

Проблематика дослідження філософсько-правових основ адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності зумовлена необхідністю узгодження формально-правових вимог до діяльності нотаріусів із фундаментальними принципами права та морально-етичними цінностями. Існування різних підходів до розуміння природи та нормативності права зумовлює відмінності у визначенні співвідношення правових норм, моралі, соціальних фактів і суспільних інтересів. Водночас належне функціонування нотаріату потребує забезпечення балансу між вимогами законодавства, професійною незалежністю нотаріуса та необхідністю ефективного захисту прав учасників правовідносин. Важливим питанням залишається поєднання контрольної діяльності у нотаріальній сфері з дотриманням принципів незалежності, неупередженості, конфіденційності та професійної відповідальності нотаріусів.

Актуальність дослідження філософсько-правових основ адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності визначається сучасними процесами розвитку демократичного суспільства та зростанням значення ефективного захисту прав і законних інтересів громадян. Важливість нотаріату посилюється його спрямованістю на забезпечення правової визначеності, стабільності правовідносин та запобігання виникненню правових конфліктів. Сучасні зміни в організації нотаріальної діяльності потребують збереження належного співвідношення між вимогами законності, справедливості, професійної етики та суспільними інтересами. Необхідність підвищення якості нотаріальних послуг та зміцнення довіри громадян до правових інститутів зумовлює особливе значення незалежності, неупередженості, конфіденційності й відповідальності нотаріусів.

Огляд останніх досліджень. Проблематика адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності, правового забезпечення прав і свобод, організації нотаріату та особливостей його функціонування в умовах воєнного стану стала предметом дослідження значного кола вітчизняних науковців. Вагомий внесок у розроблення відповідної проблематики здійснили К. Білько, Р. Брукс, В. Галунько, Е. Індарті, Г. Кельзен, О. Косілова, Я. Лазур, С. Маген, Н. Манойло, К. Маркс, О. Надьон, С. Розсоха, А. Саптомо, Б. Сіхомбінг, В. Сірко, С. Стеценко, Г. Харт, М. Фролков та інші. Водночас сучасні умови функціонування нотаріату зумовлюють необхідність подальшого наукового осмислення поняття та змісту його адміністративно-правового забезпечення з урахуванням нормативних, організаційних, управлінських та інституційних складових.

Мета статті полягає у розкритті філософсько-правових основ адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності, визначенні їх змісту, основних засад та значення для належного функціонування нотаріату, забезпечення правової визначеності, справедливості й захисту прав та законних інтересів громадян.

Виклад основних положень. Як зазначає С. Розсоха філософсько-правові аспекти адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності набувають особливої актуальності в контексті становлення та розвитку сучасного демократичного суспільства, адже вони формують базові підходи до впорядкування правовідносин у нотаріальній сфері. Відповідно до сучасних суспільно-правових потреб нотаріат посідає важливе місце у забезпеченні правової визначеності, відкритості правочинів та стійкості суспільних відносин. В умовах глобалізаційних процесів, упровадження міжнародних стандартів у національну правову систему та інтенсивного розвитку інформаційних технологій постає необхідність перегляду усталених підходів до організації нотаріальної діяльності й особливостей її адміністративно-правового забезпечення [1].

Філософія права досліджує підстави набуття законами авторитетності, особливості їх дії та обґрунтованість обов'язку людини дотримуватися встановлених правових приписів. Зокрема, Платон та Аристотель обстоювали думку, що авторитет закону зумовлюється його узгодженістю з розумом, суспільним благом і незмінними фундаментальними принципами. Ця дисципліна розкриває історичну еволюцію правових учень, показуючи трансформацію поглядів від давньогрецького розуміння права як прояву божественної волі до сучасних концепцій, серед яких юридичний позитивізм, текстуалізм і судове тлумачення. Однією з провідних дискусій у філософії права є протиставлення природно-правового підходу, який установлює взаємозв'язок між правом і мораллю, та юридичного позитивізму, відповідно до якого право розглядається як створена людиною конструкція, що не визначається моральним змістом. У XX столітті зазначені погляди набули подальшого розвитку в межах критичних правових досліджень і концепцій текстуального аналізу. Філософія права також досліджує особливості функціонування судової аргументації в системі прецедентного права, тлумачення законодавчих положень та реалізації принципу справедливості. Сформульований Аристотелем принцип рівноваги разом із сучасними юриспруденційними теоріями акцентує увагу на здатності правових систем гнучко адаптуватися до виникнення нових правових ситуацій [2].

До основних підходів щодо розуміння цієї дисципліни належать природне право, юридичний позитивізм, теорія соціальних фактів, а також інші сучасні концептуальні напрями. Природне право ґрунтується на положенні про те, що нормативний характер права визначається об'єктивно існуючими моральними принципами. Цицерон зазначав, що істинне право являє собою правильний розум, узгоджений із природою. Тома Аквінський обґрунтовував положення, відповідно до якого позитивне право набуває дійсності за умови його походження з моральних принципів. Юридичний позитивізм пов'язує нормативний характер права із соціальними фактами, зокрема правилами поведінки, які визнаються та підтримуються суспільством. Г. Харт сформулював концепцію внутрішньої точки зору, за допомогою якої пояснюється, чому суб'єкти правової системи сприймають установлені правові норми як обов'язкові для виконання. Г. Кельзен визначав право як самостійний нормативний порядок, існування якого не залежить від моралі або соціальних фактів. Марксистська теорія трактує право як інструмент забезпечення та реалізації інтересів домінантного класу. К. Маркс наголошував, що право є відображенням класової боротьби та водночас сприяє підтриманню наявної соціальної нерівності. С. Маген акцентує увагу на протистоянні природного права та позитивізму, сутність якого виявляється в дискусії щодо того, чи можуть нормативні характеристики права пояснюватися виключно соціальними фактами, чи вони також зумовлюються моральними істинами [3].

Головною метою проведення перевірок є забезпечення належного виконання вимог законодавства державними та приватними нотаріусами, здійснення контролю за організацією їхньої діяльності, дотриманням порядку вчинення нотаріальних дій, веденням відповідного діловодства та рівнем надання нотаріальних послуг. Встановлено два основні види перевірок: планова, що проводиться не частіше одного разу протягом двох років, охоплює весь період із моменту здійснення попередньої перевірки та відбувається згідно із затвердженим графіком, і позапланова, яка здійснюється за відповідним дорученням Міністерства юстиції, його територіальних органів або на підставі звернень фізичних чи юридичних осіб. У межах перевірок досліджується дотримання нотаріусами вимог професійної етики, правил ведення діловодства та встановленого порядку вчинення нотаріальних дій, а також перевіряються наявність і належний стан документації, архівних матеріалів, договорів страхування цивільно-правової відповідальності, організація роботи нотаріальних приміщень, їх технічне оснащення, виконання вимог безпеки й забезпечення захисту даних. Нотаріусу надається можливість усунути встановлені недоліки безпосередньо під час проведення перевірки, а за умови відсутності порушень відповідна інформація відображається у довідці за результатами перевірки [4].

Поряд із публічним адмініструванням нотаріальної діяльності до основних складових її адміністративно-правового забезпечення належать концепції, стратегії та інші засадничі положення правового регулювання у досліджуваній сфері. Одним із таких документів є Концепція реформування органів нотаріату в Україні, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 року № 3290/5. Метою зазначеної Концепції визначено формування комплексного підходу до організації та функціонування нотаріату, а також побудову чіткої структури нотаріальних органів, спрямованої на забезпечення надання правових і нотаріальних послуг відповідно до міжнародних стандартів. Ключове спрямування Концепції передбачало по-

слідовне реформування нотаріату як інституту позасудового захисту цивільних прав фізичних та юридичних осіб. Серед очікуваних результатів її реалізації передбачалися формування єдиного нотаріату, розвиток професійного самоврядування нотаріусів, покращення якості надання нотаріальних послуг та забезпечення дієвого захисту прав громадян [5].

У процесі здійснення професійної діяльності нотаріуси повинні керуватися принципами взаємної поваги, солідарності та співробітництва, підтримувати обмін професійними знаннями і практичним досвідом, а також долучатися до реалізації професійних ініціатив. Нотаріуси мають дотримуватися засад добросовісної конкуренції, не допускаючи надання знижок на послуги, здійснення рекламної діяльності або залучення посередників з метою пошуку клієнтів. Забезпечуючи особі право самостійно обирати нотаріуса, вони повинні зберігати неупередженість та утримуватися від будь-яких форм впливу на клієнта під час здійснення такого вибору. Взаємовідносини нотаріуса з клієнтом ґрунтуються на довірі, у зв'язку з чим нотаріус повинен особисто встановлювати особу клієнта та перевіряти його правоздатність, забезпечуючи належне документальне оформлення волевиявлення сторін. Обов'язок щодо збереження конфіденційності отриманої інформації покладається як безпосередньо на нотаріусів, так і на їхніх підлеглих, крім випадків, прямо встановлених законодавством. Нотаріуси повинні зберігати нейтральність і не допускати особистого впливу, забезпечуючи належне співвідношення інтересів усіх учасників та захист належних їм прав. Під час виконання професійних обов'язків нотаріуси мають зрозуміло роз'яснювати сторонам юридичні наслідки вчинюваних ними дій, визначати найбільш прийнятну правову форму для реалізації їхніх намірів та забезпечувати відповідність оформлених документів вимогам законодавства [6].

Н. Манойло у своїй статті зазначає, що нотаріат як правовий інститут і різновид професійної діяльності ґрунтується на фундаментальних засадах, які визначають його суспільне значення та місце у становленні демократичного правового суспільства, поєднуючи правові, етичні й філософські складові, спрямовані на забезпечення надійності, прозорості та стабільності правових відносин. Нотаріуси виступають незалежними гарантами дотримання законодавства та юридичної визначеності у правовідносинах, а їхня професійна діяльність орієнтована на запобігання виникненню спорів, забезпечення доказового значення документів і створення належних умов для стабільного функціонування суспільства. Виконання нотаріусом професійних обов'язків має характеризуватися високим рівнем професіоналізму та ґрунтуватися на дотриманні етичних принципів, серед яких особливе значення мають неупередженість, конфіденційність і відповідальність за результати здійснюваної діяльності. Нотаріат сприяє розвитку правосвідомості громадян, зміцненню їхньої довіри до правових інститутів та становленню громадянського суспільства, тоді як нотаріуси забезпечують взаємодію між державою і громадянами, підтримуючи баланс їхніх інтересів та реалізацію засад справедливості. Важливою характеристикою професійного статусу нотаріуса є його незалежність від впливу будь-яких осіб, сторін чи організацій, що створює необхідні передумови для об'єктивної оцінки та належного врегулювання правових відносин між їх учасниками [7].

Е. Індарті обґрунтовує, що нотаріат як невід'ємна складова правової системи функціонує відповідно до фундаментальних принципів законності, неупередженості, достовірності та професійної етики, які визначають характер і спрямованість професійної діяльності нотаріуса. З позиції філософсько-правового підходу діяльність нотаріусів орієнтована на гарантування правової безпеки громадян, забезпечення юридичної визначеності та належний захист суспільних інтересів. Нотаріус у цивільних правовідносинах виконує функцію незалежного та неупередженого арбітра, діяльність якого спрямована на дотримання вимог законодавства, підтвердження юридично значущих фактів і забезпечення прозорості вчинюваних правочинів. Важливого значення при цьому набувають професійна незалежність нотаріуса та його відповідальність за належне виконання покладених обов'язків, що створюють необхідні передумови для формування довіри громадян до нотаріату як правового інституту. Запровадження сучасних технологій у нотаріальну діяльність, зокрема використання електронних підписів і відповідних реєстрів, узгоджується із сучасними філософсько-правовими підходами до організації правового адміністрування, орієнтованими на підвищення його ефективності, прозорості та доступності [8].

А. Саптомо та Б. Сіхомбінг зазначають, що філософські засади функціонування нотаріату ґрунтуються на принципах правової визначеності, справедливості та соціальної відповідальності, які визначають його місце і значення у правовій системі. До основних функцій нотаріуса автори відносять забезпечення захисту прав громадян, оформлення документів, наділених належною доказовою силою, а також запобігання виникненню правових спорів і зменшення відповідних ризиків. У контексті філософсько-правового розуміння нотаріат розглядається як гарант юридичної стабільності та своєрідна сполучна ланка у взаємовідносинах між державою і суспільством. Реалізація нотаріусами своїх професійних повноважень сприяє становленню правового суспільства завдяки забезпеченню точності нотаріальних дій, неупередженого ставлення до їх учасників та неухильного дотримання встановлених професійно-етичних норм. Особливого значення набуває правовий підхід до оформлення документів, зокрема свідоцтв про право на землю, які виступають важливим доказом належності майнових прав та забезпечують відповідний рівень правового захисту громадян. Належне документальне оформлення юридично значущих обставин у цьому контексті створює передумови для зміцнення правової визначеності та стабільності відносин власності. Відповідно, філософські засади нотаріальної діяльності відображають її спрямованість на поєднання індивідуальних і суспільних інтересів, утвердження справедливості та забезпечення ефективного захисту прав громадян [9].

Р. Брукс досліджує особливості впливу права на суспільні процеси та поведінку окремої людини, визначаючи філософію права як напрям філософського знання, предметом якого є право, правові інститути, системи та основоположні принципи. Дослідниця розглядає сутність права та особливості його взаємозв'язку з мораллю, політикою, економікою й іншими напрямами людської діяльності. На думку Р. Брукс, у структурі філософії права доцільно виокремлювати аналітичну та нормативну юриспруденцію. Аналітична юриспруденція спрямована на з'ясування природи й сутності права, а також визначення його відмінностей від інших соціальних регуляторів, зокрема моралі та етики. У межах аналітичної юриспруденції розглядаються такі основні напрями, як теорія природного права, юридичний позитивізм і правовий реалізм. Теорія природного

права виходить із положення, відповідно до якого право має свої витоки у природі людини та незмінних моральних принципах. Юридичний позитивізм, своєю чергою, трактує право як сформовану суспільством і державою конструкцію, існування якої безпосередньо не зумовлюється моральними приписами. Правовий реалізм акцентує увагу на практичній реалізації правових норм та особливостях аргументації і прийняття судових рішень. Нормативна юриспруденція спрямована на дослідження характеру впливу права на поведінку людини та його значення у формуванні й розвитку суспільних відносин. До основних напрямів нормативної юриспруденції належать концепції утилітаризму та критичних правових досліджень. Утилітарний підхід ґрунтується на положенні, що право повинно бути орієнтоване на досягнення найбільшої можливої користі для суспільства. Критичні правові дослідження зосереджуються на виявленні внутрішніх суперечностей правових систем та з'ясуванні того, яким чином законодавство може використовуватися для реалізації певних політичних інтересів [10].

С. Маген – дослідник, наукові інтереси якого охоплюють філософію права, проблематику нормативності позитивного права, його взаємозв'язок із соціальними фактами та методологічні засади сучасних правових систем, – зазначає, що філософія права як самостійний напрям філософського знання досліджує нормативну природу позитивного права, його співвідношення з мораллю, питання юридичної дійсності та правових зобов'язань, а також особливості тлумачення і реалізації правових норм. Серед основних підходів до осмислення цієї дисципліни виокремлюються природне право, юридичний позитивізм, теорія соціальних фактів та інші сучасні правові концепції. Природно-правовий підхід виходить із того, що нормативний характер права ґрунтується на об'єктивно існуючих моральних принципах. Цицерон розглядав справжнє право як правильний розум, що перебуває у відповідності з природою. Тома Аквінський обґрунтовував положення про те, що позитивне право набуває дійсності за умови його походження з відповідних моральних принципів. Юридичний позитивізм, натомість, пов'язує нормативність права із соціальними фактами, зокрема з правилами поведінки, які визнаються та підтримуються суспільством. Г. Харт розробив концепцію внутрішньої точки зору, покликану пояснити причини сприйняття учасниками правової системи встановлених правових норм як обов'язкових для виконання. Г. Кельзен трактував право як самостійний нормативний порядок, існування якого не визначається мораллю або соціальними фактами. Марксистська теорія розглядає право як засіб реалізації та забезпечення інтересів домінантного класу [11].

Висновки. Отже, філософсько-правове осмислення адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності дає змогу розкрити його ціннісну основу та визначити значення нотаріату для забезпечення стабільності суспільних відносин. Його фундаментальними орієнтирами виступають законність, справедливість, правова визначеність, неупередженість, незалежність, відповідальність та повага до прав людини. Поєднання правових і морально-етичних засад визначає особливий характер професійної діяльності нотаріусів та її спрямованість на захист прав і законних інтересів громадян. Важливого значення набуває забезпечення балансу між формальними вимогами законодавства та моральними цінностями, які лежать в основі справедливого правового регулювання. Нотаріальна діяльність у цьому контексті спрямовується не лише на належне оформлення юридично значущих дій, а й на попередження правових спорів та забезпечення стабільності правовідносин.

Адміністративно-правове забезпечення нотаріальної діяльності охоплює публічне адміністрування, концептуальні та стратегічні засади правового регулювання, контроль за професійною діяльністю та встановлення відповідних вимог до її здійснення. Важливим напрямом такого забезпечення є контроль за дотриманням законодавства, порядком учинення нотаріальних дій, веденням діловодства та належною організацією професійної роботи. Планові та позапланові перевірки дають змогу оцінювати стан виконання встановлених вимог і виявляти недоліки у здійсненні нотаріальної діяльності. Концептуальні засади розвитку нотаріату орієнтовані на вдосконалення його організації, розвиток професійного самоврядування, підвищення якості нотаріальних послуг та посилення захисту прав громадян.

Отже, сучасний розвиток нотаріальної діяльності характеризується поєднанням традиційних правових цінностей із новими підходами до організації та здійснення професійної діяльності. Нотаріат виконує важливу превентивну функцію, оскільки належне оформлення юридично значущих документів та підтвердження відповідних фактів сприяють зменшенню ризику виникнення правових конфліктів. Його діяльність забезпечує юридичну стабільність, сприяє формуванню правової культури та підтримує взаємодію між державою, громадянами й іншими учасниками суспільних відносин. Упровадження електронних підписів, реєстрів та інших технологічних засобів створює умови для підвищення ефективності, прозорості й доступності нотаріальної діяльності.

Література:

1. Розсоха С. С. Філософсько-правові аспекти адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 260–266. URL: https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.38.
2. Philosophy of Law. Encyclopedia Britannica. 2024. URL: https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-law.
3. Philosophy of Law. Published in the International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition), edited by James D. Wright, Elsevier Ltd, 2015. The encyclopedia is a collaborative effort of scholars and contributors from various countries, overseen by Elsevier, a publishing company headquartered in the Netherlands. 2015. URL: https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/philosophy-of-law.
4. Розсоха С. Здійснення фактичних дій як інструмент публічного адміністрування нотаріальної діяльності в Україні. *Юридичний вісник*. 2025. № 1. С. 120–127. DOI: https://doi.org/10.32782/yuv.v1.2025.16.
5. Концепція реформування органів нотаріату в Україні. Затверджена Наказом Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 року, № 3290/5. *Відомості Верховної Ради України*. 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v3290323-10.
6. Principles of Notarial Ethics. Approved by the General Meeting of Member Chambers of Notaries of the UINL. Mexico City, Mexico – 17th October 2004. International Union of Notaries. 2004. URL: https://www.uinl.org/en/principios-de-deontologia.
7. Manoilo N. Notary as a subject of formation of a postmodern civil-legal society. Postmodern Openings. 2022. Том 13. № 4. P. 531–547. DOI: https://doi.org/10.18662/po/13.4/531.
8. Erlyn Indarti. Bridging the Gaps: A Paradigmatic Insight Into Philosophy of Law. Diponegoro Law Review, October 2016, Volume 01, Number 01, Faculty of Law Diponegoro University Semarang. 2016. URL: https://www.dilrev.fh.undip.ac.id.

9. Ade Saptomo, B. F. Sihombing. Certificate of Land Rights in the Legal Philosophy of Notary. International Journal of Scientific Research and Management (IJSRM), Volume 08, Issue 12, December 2020, Pages LLA-2020-297-309. DOI: https://doi.org/10.18535/ijsrm/v8i12.lla02. URL: www.ijsrm.in.
10. Brooks, R. (2022). What is Philosophy of Law? University of Lincoln. URL: https://www.lincoln.ac.uk
11. Philosophy of Law. Published in the International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition), edited by James D. Wright, Elsevier Ltd, 2015. The encyclopedia is a collaborative effort of scholars and contributors from various countries, overseen by Elsevier, a publishing company headquartered in the Netherlands. 2015. URL: https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/philosophy-of-law.

Onyshchuk O. Philosophical and legal factors of administrative and legal support for notarial activities

Summary. The article identifies and systematizes the philosophical and legal factors underlying the administrative and legal framework for notarial activity and highlights their significance for the functioning of the notarial profession in a modern democratic society. The role of the notarial profession in ensuring legal certainty and stability of social relations, protecting the rights and legitimate interests of individuals, and preventing legal disputes is examined. The principal philosophical and legal approaches to understanding the nature and normativity of law are analysed, including natural law theory, legal positivism, the theory of social facts, legal realism, and normative jurisprudence. The significance of the relationship between law and morality, justice, equality, and the common good for shaping the value-based foundations of notarial activity is established. The administrative and legal framework for notarial activity is characterised as encompassing public administration, conceptual and strategic foundations of legal regulation, oversight of professional activity, and requirements for its proper performance. The specific features of scheduled and unscheduled inspections of notaries' activities aimed at ensuring compliance with legislation, the procedures for performing notarial acts, record-keeping requirements, and the proper organisation of professional practice are highlighted. The importance of reforming the notarial system, developing professional self-governance, and improving the quality of notarial services in order to ensure the effective protection of individuals' rights is examined. Particular attention is paid to the professional and ethical principles governing notarial activity, including impartiality, independence, confidentiality, accountability, fair competition, neutrality, and respect for the interests of the parties to legal relations. The preventive role of the notarial profession is substantiated, particularly through the proper execution of legally significant documents, certification of relevant facts, and reduction of the risk of legal disputes. It is established that the professional independence of notaries creates the necessary conditions for the objective performance of their duties and contributes to strengthening public trust in legal institutions.

Key words: administrative and legal framework, confidentiality, fairness, legal certainty, legal positivism, legal regulation, legality, notarial activity, notarial profession, philosophy of law, philosophical and legal foundations, professional ethics, public administration, impartiality, independence.

Використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 11.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.11.2026